

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků v senátě složeném z předsedy Jaromíra Jirsy, soudce Vladimíra Sládečka a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka o ústavní stížnosti stěžovatele **J. J.**, zastoupeného JUDr. Petrem Holubičkou, advokátem se sídlem V Aleji 282, Semily, proti rozsudku Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 20. 5. 2020, č. j. 6 T 68/2018-645, rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2020, č. j. 9 To 173/2020-692, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2021, č. j. 3 Tdo 1389/2020-740, za účasti **Okresního soudu v Kutné Hoře, Krajského soudu v Praze a Nejvyššího soudu** jako účastníků řízení, takto:

I. Rozsudkem Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 20. 5. 2020, č. j. 6 T 68/2018-645, rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 30. 7. 2020, č. j. 9 To 173/2020-692, a usnesením Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2021, č. j. 3 Tdo 1389/2020-740, byly porušeny stěžovatelovo ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a princip presumpce nevinoty dle čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Odůvodnění:

**I.
Vymezení předmětu řízení**

1. Ústavní stížností doručenou Ústavnímu soudu dne 24. 5. 2021, která splňuje formální náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení rozhodnutí Okresního soudu v Kutné Hoře (dále jen „okresní soud“), Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) a Nejvyššího soudu specifikovaných ve výroku I. tohoto nálezu, neboť těmito rozhodnutími obecných soudů podle jeho názoru došlo k porušení jeho ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a dále presumpce nevinoty dle čl. 40 odst. 2 Listiny.

**II.
Rekapitulace skutkového stavu a procesního vývoje**

A) Skutkový stav

2. Proti stěžovateli bylo vedeno trestní řízení, v němž na něj byla podána obžaloba pro tři skutky. Tyto spočívaly, stručně řečeno, v tom, že stěžovatel měl:

- dne 9. 6. 2017 v přesně nezjištěné době od 20:00 hod. do 24:00 hod. v chatové osadě ve Z. bez souhlasu poškozené za použití klíčů volně položených v chatě neoprávněně vniknout do osobního motorového vozidla zaparkovaného poškozenou před chatou a použít jej k jízdě na blíže neurčené místo (dále jen „skutek 1“);

- v přesně nezjištěné době od 20:00 hod. dne 9. 6. 2017 do 00:15 hod. dne 10. 6. 2017 odcizit z kabelky poškozené položené ve stejné chatě finanční hotovost ve výši 4 000 Kč, mobilní telefon, náramkové hodinky a tablet a rozšlapat jí sluneční brýle, čímž měl poškozené způsobit škodu odcizením ve výši 11 200 Kč a poškozením ve výši 5 000 Kč (dále jen „skutek 2“);

- dne 10. 6. 2017 v době od 00:15 hod. do 01:10 hod. ve stejné chatě bezdůvodně fyzicky napadnout spící poškozenou tak, že ji jednou rukou dusil a druhou škrtil, přičemž v dalším útoku mu zabránil pes poškozené, která se mu vysmekla, několikrát jej kousla do ruky, telefonicky kontaktovala svého kamaráda, načež ji stěžovatel měl chytit za vlasy a snažit se jí vytrhnout mobilní telefon z ruky a následně ji udeřit skleněnou vázou do temene hlavy, po celou dobu jí měl vulgárně nadávat a vyhrožovat zabitím jí i jejím dvěma nezletilým vnoučatům, která byla přítomna celému incidentu, během něž po nich měl stěžovatel hodit cukřenku, avšak minul, přičemž svého jednání měl stěžovatel zanechat až poté, co do něj poškozená strčila a on upadl na postel a usnul; poškozená utrpěla jen lehčí zranění nevyžadující si pracovní neschopnost (dále jen „skutek 3“; skutky 1 až 3 dále společně jen také „předmětné skutky“).

3. Ve stěžovatelově trestní věci opakovaně k odvolání státního zástupce krajský soud rušil meritorní rozhodnutí okresního soudu a vracel mu věc zpět.

B) První meritorní rozhodnutí a první odvolací řízení

4. Stěžovatel byl rozsudkem okresního soudu ze dne 30. 10. 2018, č. j. 6 T 68/2018-417 (dále jen „1. rozsudek okresního soudu“), zproštěn obžaloby v plném rozsahu. Současně okresní soud odkázal poškozenou s jejím nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních dle § 229 odst. 3 trestního řádu.

5. Co do skutku 1 byl stěžovatel zproštěn dle § 226 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, pro přečin neoprávněného užívání cizí věci dle § 207 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). Okresní soud odůvodnil tento svůj právní závěr tím, že sama poškozená připustila, že by stěžovateli motorové vozidlo půjčila, když spolu byli na chatě, přičemž sám stěžovatel vypověděl, že si vozidlo půjčoval často a že je řídil i v přítomnosti poškozené, která užívala léky, a tak nerada řídila. Nadto i kdyby se skutek 1 stal, bylo by třeba se zamýšlet nad jeho společenskou škodlivostí.

6. Co do skutků 2 a 3 okresní soud stěžovatele zprostil dle § 226 písm. a) trestního řádu pro přečin krádeže dle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, pro přečin poškození cizí věci dle § 228 odst. 1 trestního zákoníku, pro zvlášť závažný zločin těžkého ublížení na zdraví dle § 145 odst. 1 trestního zákoníku ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku a pro přečin nebezpečného vyhrožování dle § 353 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku. Okresní soud své právní závěry ohledně skutků 2 a 3 odůvodnil tím, že proti sobě stály dvě protichůdné verze, neboť stěžovatel tvrdil, že se

s poškozenou pouze pohádal, vzájemně se strkali a poté on rozbil skleněnou výplň dveří, zatímco dle poškozené jí šlo o život. Verzi poškozené přitom nepodporovaly další důkazy, neboť svědek - kamarád poškozené slyšel jen, co mu říkala poškozená do telefonu, sám slyšel pouze to, že se hádají, a situaci nevyhodnotil tak, že by bylo nutné volat policii, což neučinila ani poškozená, a uvedla-li, že nevěděla, kde je, stálo to dle okresního soudu v rozporu s její výpovědí, že na chatě předtím již minimálně dvakrát byla. Poškozená byla ošetřena hned druhého dne a nebyla u ní zjištěna žádná poranění, a to ani po rentgenologickém vyšetření oblasti krku. Při prohlídce těla dne 20. 6. 2017 na policii byly zjištěny jen dva drobné hematomy, u nichž však ze soudnělékařského hlediska nebylo možno dovozovat příčinnou souvislost s údajným skutkem 3. Soudní znalec rovněž uvedl, že mechanismus zranění tak, jak jej popsala poškozená, by vyžadoval velkou intenzitu násilí, která by po sobě zanechala patrná poranění, což se nestalo. Poškozenou pak shledal okresní soud nevěrohodnou, neboť podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, trpí smíšenou poruchou osobnosti s histrionskými a závislými rysy a rovněž zneužíváním léků ze skupiny benzodiazepinů. Dle znalce má tak poškozená tendenci zveličovat, přehrávat a drammatizovat své potíže, čehož si ani není vědoma. Okresní soud na základě toho uzavřel, že se nepodařilo prokázat, zda se skutky 2 a 3 staly.

7. Proti 1. rozsudku okresního soudu podala v neprospěch stěžovatele odvolání státní zástupkyně, na jehož podkladě krajský soud usnesením vydaným v neveřejném zasedání ze dne 17. 1. 2019, č. j. 9 To 1/2019-455 (dále jen „1. usnesení krajského soudu“), dle § 258 odst. 1 písm. a), b) a c) trestního řádu 1. rozsudek okresního soudu zrušil a dle § 259 odst. 1 trestního řádu mu věc vrátil zpět. Vytkl mu, že dosud nevyčerpal všechny důkazní možnosti a že se zprotivil své povinnosti hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení jednotlivě i v jejich souhrnu, takže jím zjištěný skutkový stav nevyznívá přesvědčivě.

8. Ohledně skutku 1 polemizoval se závěrem okresního soudu, že stěžovatel jednal v domnění, že poškozená by mu vozidla půjčila, neboť nebylo zjišťováno, zda se v konkrétním případě stěžovatel poškozené předem na souhlas dotázal, navíc byl pod vlivem alkoholu a poškozená v přípravném řízení vypověděla, že v takovém případě by mu vozidlo nikdy nepůjčila. Stěžovatel tak musel o půjčení vozidla vždy žádat v jednotlivém případě dopředu, navíc v tomto případě pro něj byla poškozená snadno dosažitelná. Krajský soud v této souvislosti staví výpověď poškozené proti výpovědi stěžovatele a upozorňuje, že poškozená sama vypověděla, že klíčky od vozidla našla u něj v kapse, když spal.

9. Co do skutku 2 dospěl krajský soud k závěru, že nebylo postaveno najisto, zda a případně které věci měl stěžovatel poškozené zničit a které odcizit ani jaké skutkové závěry v tomto směru přijal. V průběhu řízení přitom poškozená uváděla o jednotlivých věcech rozdílné údaje a k některým z nich okresní soud žádnou důkazní aktivitu nevyvinul, např. k částce 4 000 Kč, které měla mít poškozená v peněžence, a k hodinkám, které měly u stěžovatele v chatě zůstat.

10. Co se pak týče skutku 3, krajský soud vytkl okresnímu soudu, že přecenil význam znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, vyznívajícím v neprospěch poškozené; dále že se nezabýval krevními stopami poškozené i stěžovatele

na místě činu, přičemž prohlídkami těla bylo zjištěno, že oba nesou známky krvácejícího zranění; dále dle krajského soudu okresní soud v podstatě pominul výpovědi svědka - kamaráda poškozené a svědkyně - dcery poškozené k tomu, co o skutku 3 mělo uvést jedno z přítomných dětí, a znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, vyznívající v tom smyslu, že stěžovatel škodlivě užívá alkohol a pod jeho vlivem má tendence ke zkratkovitému impulzivnímu jednání, což potvrdila i zpráva od jeho zaměstnavatele, přičemž tento znalecký posudek byl procesně proveden vadně, neboť k němu byla vyslechnuta jiná osoba než znalec, jemuž byl zadán. Krajský soud tak uložil okresnímu soudu, aby tyto vady odstranil.

C) Druhé meritorní rozhodnutí okresního soudu a druhé odvolací řízení

11. Okresní soud rozsudkem ze dne 15. 5. 2019, č. j. 6 T 68/2018-514 (dále jen „2. rozsudek okresního soudu“), rozhodl stejně, jako svým 1. rozsudkem poté, co v intencích pokynu krajského soudu doplnil dokazování tím, že opět vyslechl stěžovatele a poškozenou k osudu údajně poškozených či odcizených věcí, procesně řádným způsobem vyslechl soudního znalce a rovněž vyslechl policistu, který byl po oznámení věci v kontaktu s poškozenou a také zpracovatele odborného vyjádření z oboru kriminalistika, odvětví biologie, ke krevním stopám.

12. Ke skutku 1 okresní soud na základě opětovného výslechu stěžovatele a poškozené zjistil, že tito se rozcházejí ve zcela zásadních bodech, kdy podle stěžovatele předmětné motorové vozidlo užil s vědomím a souhlasem poškozené hned po příjezdu na chatu, když s ním jel pro pivo a špekáčky, dle poškozené se tak mělo stát až v noci bez jejího souhlasu. Okresní soud dospěl k závěru, že jde o situaci slova proti slovu, v níž se nenabízí žádný další důkaz, a tedy je na místě uplatnit pravidlo *in dubio pro reo*, přičemž i kdyby stěžovatel vozidlo užil v noci, pak vzhledem k tomu, že na chatu přijeli spolu s poškozenou a jejími vnoučaty a byli přátelé, či dokonce milenci (v čemž se rovněž jejich výpovědi rozcházejí), považoval za nelogické, aby výslovně stěžovatel musel žádat o souhlas s užitím vozidla.

13. Ke skutkům 2 a 3 okresní soud zopakoval svá zjištění ze svého 1. rozsudku, k nimž připojil výpověď zasahujícího policisty, který uvedl, že si nepamatuje, že poškozená by byla od krve, byla jen červená v obličejí, což přikládal nervozitě. Kdyby měla vlasy od krve či po ní stékala krev, pamatoval by si to, přičemž rozrušená mohla být i kvůli předcházejícímu rozhovoru s dcerou, o němž řekla, že byl rovněž velmi emotivní, a výpověď kriminalistického technika, který uvedl, že krevní stopy odpovídající krevní skupině poškozené mohly ve skutečnosti vzhledem k použité metodě odpovídat i krevní skupině stěžovatele. Co se týče odcizené částky 4 000 Kč, poukázal okresní soud na rozpor ve výpovědi poškozené, která nejprve uvedla, že cestou na chatu měla vybírat na poště důchod, následně uvedla, že to mohlo být i den předtím, avšak bylo zjištěno, že důchod vybírala již dne 6. 6. 2017; taktéž nejprve poškozená uvedla, že si chybějící hotovosti všimla až doma, ale při své opakované výpovědi v rozporu s tím tvrdila, že si jí všimla již cestou z chaty na čerpací stanici, neboť potřebovala natankovat benzin. Při ohledání na místě činu, které bylo provedeno se značným zpožděním, nebyly nalezeny žádné zbytky poničených věcí, rozsypaný cukr, střepy z rozbité vázy ani nic podobného a na fotografii, kterou údajně měla poškozená pořídit mobilním telefonem hned druhý den ráno, žádné zranění patrné není. Znalecký posudek na stěžovatele pak neuvedl, že

tento by byl primárně agresivní osobou, pouze že má zvýšený sklon k impulzivním projevům v rámci zkratkové reaktivity, zejména při ovlivnění alkoholem, které však zjištěno nebylo, tvrdí je jen poškozená. Na základě těchto skutečností dospěl okresní soud k závěru, že proti sobě stojí dvě protichůdné skutkové verze, z nichž ani jednu další důkazy nepotvrzují či nevyvrací, a nadto je u poškozené důvod pochybovat o její věrohodnosti. Proto dospěl k závěru, že se nepodařilo prokázat, že by stěžovatel skutky 2 a 3 spáchal.

14. Státní zástupkyně napadla 2. rozsudek okresního soudu odvoláním v neprospěch stěžovatele, na jehož podkladě krajský soud usnesením ze dne 31. 7. 2019, č. j. 9 To 214/2019-544 (dále jen „2. usnesení krajského soudu“), tento rozsudek v neveřejném zasedání zrušil dle § 258 odst. 1 písm. b) trestního řádu a dle § 259 odst. 1 trestního řádu věc vrátil okresnímu soudu. Krajský soud kvitoval, že okresní soud doplnil dokazování, nadále však jeho způsob hodnocení důkazů vyvolával dle krajského soudu pochybnosti o jeho správnosti.

15. U skutku 1 krajský soud okresnímu soudu vytkl, že se nezabýval v situaci slova proti slovu dostatečně pečlivě věrohodností obou osob. Za nesprávný závěr okresního soudu, že stěžovatel byl v domnění, že motorové vozidlo poškozené smí užit, ačkoliv ta u hlavního líčení nově výslovně uvedla, že mu souhlas předem nedala, neboť okresní soud nezjišťoval motivaci poškozené stěžovateli uškodit a za těchto okolností by dle krajského soudu takový způsob hodnocení důkazu vylučoval trestní odpovědnost prakticky vždy; navíc stěžovatel byl pod vlivem alkoholu, a za těchto okolností by mu poškozená vozidlo nepůjčila. Takto důkazní situaci tvrzení proti tvrzení řešit dle krajského soudu nelze, nadto okresní soud nevysvětlil, proč u stěžovatele dovodil domněnku, že vozidlo může použít, když poškozená uvedla, že se musel vždy dopředu ptát před každou jednotlivou jízdou, zatímco on uvedl, že vozidlo užil.

16. Pro skutek 2 krajský soud uzavřel, že přesný průběh incidentu se okresnímu soudu sice nepodařilo objasnit a nebyly nalezeny žádné stopy po zničených či rozbitých věcech, tak tomu však bylo proto, že místo bylo ohledáno až s odstupem, přičemž však liknavý přístup policejního orgánu nelze dle krajského soudu klást k tíži poškozené. Okresní soud tedy měl napříště věnovat zvýšenou pozornost věrohodnosti jednotlivých verzí.

17. Ve vztahu ke skutku 3 pak krajský soud měl stále za to, že okresní soud přecenil znalecký posudek na osobu poškozené, že podcenil znalecký posudek na jeho osobnost a že dostatečně nezohlednil svědecké výpovědi jejího kamaráda, s nímž telefonovala během incidentu, a její dcery k tomu, co jí měla sdělit nezletilá přítomná údajnému incidentu, zasahujícího policisty, který si sice blíže danou věc nepamatoval, ale i s odstupem potvrdil, že poškozená byla ještě několik hodin po incidentu silně rozrušená, výpovědi samotného stěžovatele, který potvrdil, že došlo ke strkanici a k rozbití skleněných dveří, jakož i to, že na tělech poškozené i stěžovatele byly nalezeny stopy po zraněních. Závěr okresního soudu, že nepovažuje svědka - kamaráda poškozené za věrohodného, neboť k ní má blízký vztah a vyhýbal se opakované výpovědi v hlavním líčení, považoval krajský soud za ničím nepodloženou spekulaci. Okresní soud dále dle krajského soudu nesprávně zhodnotil výpověď policisty - kriminalistického biologa,

který dle krajského soudu možnost, že krevní stopy jsou všechny od stěžovatele, míní jako spíše teoretickou. Krajský soud tak uložil okresnímu soudu, aby tyto vady napravil.

D) Třetí a čtvrté meritorní rozhodnutí, třetí odvolací řízení, stížnostní řízení

18. Okresní soud rozsudkem 30. 10. 2019, č. j. 6 T 68/2018-564 (dále jen „3. rozsudek okresního soudu“), sloučil skutky 2 a 3, a uznal stěžovatele vinným ze spáchání přečinů ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku ve stádiu pokusu dle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, nebezpečného vyhrožování dle § 353 odst. 1 trestního zákoníku a poškození cizí věci dle § 228 odst. 1 trestního zákoníku, za něž jej odsoudil dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku ve spojení s § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce deseti měsíců, jehož výkon podmíněně odložil dle § 81 odst. 1 ve spojení s § 82 odst. 1 trestního zákoníku na zkušební dobu v délce jednoho roku. Dle § 228 odst. 1 trestního řádu rovněž okresní soud stěžovateli uložil zaplatit poškozené na náhradě škody částku 5 000 Kč a se zbytkem jejího nároku ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních dle § 229 odst. 2 trestního řádu. Z popisu skutku 2 okresní soud vypustil zmínku o vyhrožování dětem, odcizené finanční hotovosti a zničeném tabletu a telefonu, přičemž v jim odpovídajícím rozsahu stěžovatele zprostil obžaloby. Z popisu skutku 3 vypustil zmínku o škrcení a rdoušení, což odpovídalo změně právní kvalifikace z původního pokusu těžkého ublížení na zdraví „jen“ na pokus ublížení na zdraví. Současně usnesením ze dne 30. 10. 2019, č. j. 6 T 68/2018-588 (dále jen „usnesení okresního soudu“), okresní soud rozhodl o skutku 1 tak, že dle § 222 odst. 2 trestního řádu trestní věc postoupil Městskému úřadu v Kutné Hoře k možnému projednání jako přestupku.

19. Ve svém 3. rozsudku okresní soud zopakoval obsah důkazů v podstatě shodným způsobem jako ve svém 1. a 2. rozsudku, následně konstatoval, že jeho úkolem není nic jiného než přehodnocení již provedených důkazů, a deklaroval, že tohoto úkolu se v intencích pokynů odvolacího soudu hodlá zhostit. Z výpovědi svědka - kamaráda poškozené nyní okresní soud vyvodil, že tento svědek slyšel, jak stěžovatel poškozené vulgárně nadává a jí i přítomným nezletilým dětem vyhrožuje smrtí. Taktéž dovodil z výpovědi její dcery i z protokolu o prohlídce těla provedené se značným zpožděním, že poškozená měla na těle rány, které odpovídají zraněním způsobeným podle její verze stěžovatelem, stejně tak z ohledání těla stěžovatele bylo zjištěno, že utrpěl rány, které odpovídají verzi uváděné poškozenou, zejména že jej její pes kousl do nohy a že ona jej kousla do ruky, přičemž i on připustil v přípravném řízení, že zranění na ruce má možná od toho, že jej poškozená kousla do ruky. Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, pak tyto mechanismy vzniku poranění nevyločil. Okresní soud tak připustil, že mohlo dojít i ke zhmoždění páteře, jak uváděla poškozená, a že stěžovatel byl opilý, což vyplývá z její výpovědi, a tedy útok stěžovatele je v souladu se zjištěním znaleckého posudku na jeho osobu ohledně impulzivních projevů v rámci zkratkové reaktivity. Vzhledem k tomu, že u poškozené nebyla prokázána žádná další zranění, překvalifikoval okresní soud skutek 2 na pokus o ublížení na zdraví. Okresní soud pak uvěřil poškozené i to, že jí stěžovatel rozšlapal brýle značky Polaroid v hodnotě 5 000 Kč, neuvěřil jí však zničení či odcizení dalších věcí, neboť ohledně nich opakovaně měnila svou výpověď.

20. Proti 3. rozsudku okresního soudu podal stěžovatel odvolání a v jeho neprospěch tak učinila i státní zástupkyně. Na podkladě druhého zmíněného odvolání krajský soud 3. rozsudek okresního soudu svým usnesením ze dne 26. 2. 2020, č. j. 9 To 6/2020-630 (dále jen „třetí usnesení krajského soudu“), v neveřejném zasedání dle § 258 odst. 1 písm. b), d) trestního řádu zrušil a dle § 259 odst. 1 trestního řádu opět vrátil věc okresnímu soudu.

21. Se zprošťujícím výrokem se neztotožnil, neboť spatřoval nesrovnalost v tom, že okresní soud uvěřil svědkovi - kamarádu poškozené, že slyšel do telefonu, jak stěžovatel vyhrožuje smrtí poškozené i jejím dětem, ale následně okresní soud uvedl, že to svědek zcela nepotvrdil. Skutek 2 tak dle krajského soudu měl být kvalifikován dle § 353 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku, nejen dle odst. 1 tohoto ustanovení. Dále měl za to, že okresní soud neuvěřil částečně výpovědi poškozené přesto, že odsuzující výrok založil na skutkovém zjištění mimo jiného dosaženém s oporou o její výpověď, jíž nyní uvěřil, přičemž oba skutky na sebe bezprostředně navazují; nadto nebylo možno dle krajského soudu vyloučit, že některé věci, které obžaloba původně považovala za odcizené, byly spíše poničeny či že je poškozená mohla na místě činu zanechat. Nesrovnalost v datu, kdy si poškozená měla vybrat důchod (6. 6. 2017 oproti původně jí uváděnému datu 9. 6. 2017) dle krajského soudu neznamená, že si nemohla 9. 6. 2017 vybrat na poště částku 4 000 Kč. Stejně tak dle krajského soudu skutečnost, že se na místě činu nenašly žádné stopy po zničených či rozbitých věcech, neznamená, že by tvrzení poškozené o těchto věcech bylo nepravdivé, zejména když svůj 3. rozsudek okresní soud opírá i o její výpověď, které uvěřil.

22. Proti usnesení okresního soudu podala v neprospěch stěžovatele státní zástupkyně stížnost, na jejímž podkladě krajský soud toto usnesení zrušil svým usnesením ze dne 26. 2. 2020, č. j. 9 To 7/2020-626 (dále jen „čtvrté usnesení krajského soudu“), dle § 149 odst. 1 písm. b) trestního řádu a uložil okresnímu soudu, aby o věci znovu rozhodl. Neztotožnil se totiž s názorem okresního soudu, jehož skutková zjištění nyní považoval za správná, že na skutek 1 bylo možno aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

E) Napadená rozhodnutí

23. Nynější ústavní stížností napadeným rozsudkem okresního soudu (dále jen „napadený rozsudek okresního soudu“) okresní soud shledal, že stěžovatel se dopustil všech předmětných skutků a uznal jej vinným ze spáchání přečinu neoprávněného užívání cizí věci dle § 207 odst. 1 trestního zákoníku, ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku ve stádiu pokusu dle § 21 trestního zákoníku, nebezpečného vyhrožování dle § 353 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku, poškození cizí věci dle § 228 odst. 1 trestního zákoníku a krádeže dle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, pro které jej odsoudil dle § 146 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu dle § 43 odst. 1 trestního zákoníku v délce deseti měsíců, jehož výkon dle § 81 odst. 1 trestního zákoníku ve spojení s § 82 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v délce jednoho roku. Dle § 228 odst. 1 trestního řádu pak uložil stěžovateli povinnost zaplatit poškozené náhradu škody ve výši 16 000 Kč.

24. Co do skutku 1 uvěřil okresní soud tvrzení poškozené, neboť sám stěžovatel uvedl, že u ohně vypil asi tři piva a okresní soud považoval za nelogické, že by se vypravoval pro buřty a pivo po příjezdu na chatu, když již cestou se s poškozenou stavovali v potravinách. Uvěřil tedy poškozené, že až poté, co děti uložili ke spánku (do té doby se totiž dle poškozené choval stěžovatel zcela klidně), vyjel nakoupit alkohol, který pak konzumoval a došlo ke spáchání skutku 2.

25. Co do skutků 2 a 3, zopakoval své předchozí závěry, že se nepodařilo prokázat, že by stěžovatel poškozenou škrtil, ale ve zbytku výpovědi poškozené zcela uvěřil. Vyšel jednak z přehodnocení výpovědi svědka - kamaráda poškozené, a dále z logické úvahy, že připustil-li stěžovatel, že rozbil skleněnou výplň dveří, rozbíjel jistě i jiné věci. Protože pak poškozená předložila obal a záruční list od mobilního telefonu, uvěřil jí okresní soud, že jej měla spolu s ostatními věcmi na chatě a že kdyby chtěla stěžovatele křivě obvinít z jejich zničení či odcizení, mohla si vybrat i věci vyšší hodnoty. Ohledně hotovosti pak okresní soud uzavřel, že ačkoliv na ústřížku z pošty bylo uvedeno datum 6. 6. 2017, nemuselo se shodovat s datem, kdy byly peníze skutečně vybrány, stěžovatel si od poškozené téhož dne půjčoval menší částku, kterou jí na chatě vrátil, z čehož vyvodil okresní soud, že byl bez prostředků, a je-li rozpor mezi výpovědí poškozené v tom, kdy se měla o odcizení hotovosti dozvědět, je dán jen tím, že byla na tuto okolnost dotazována s poměrně velkým odstupem.

26. Stěžovatel podal proti napadenému rozsudku odvolání, na jehož podkladě krajský soud rozhodl svým nyní napadeným rozsudkem (dále jen „napadený rozsudek krajského soudu“) tak, že dle § 258 odst. 1 písm. d), f) trestního řádu částečně zrušil napadený rozsudek okresního soudu a dle § 259 odst. 1, 3 trestního řádu, že při nezměněných výrocích o vině a trestu uložil stěžovateli dle § 228 odst. 1 trestního řádu povinnost nahradit poškozené škodu ve výši 5 000 Kč a dle § 229 odst. 2 trestního řádu ji se zbytkem jejího nároku odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

27. Stěžovatel napadal tento rozsudek krajského soudu dovoláním, které Nejvyšší soud svým napadeným usnesením dle § 265i odst. 1 písm. b) trestního řádu odmítl.

III.

Argumentace stěžovatele a ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení

A) Argumentace stěžovatele

28. Vzhledem ke složitosti procesního vývoje stěžovatel úvodem své ústavní stížnosti nejprve rekapituluje obsah a důvody jednotlivých rozhodnutí popsanych výše v části II. tohoto nálezu, následně přikročuje k formulaci vlastní ústavněprávní argumentace. Proti napadeným rozhodnutím namítá 1) nezákonné zasahování krajského soudu do hodnocení důkazů okresním soudem; 2) porušení zásady *in dubio pro reo*; 3) neprovedení klíčových důkazů. Podstaty všech tří námitek lze vyjádřit následovně:

29. Ad 1) stěžovatel s odkazem na nálezy sp. zn. IV. ÚS 1327/19 ze dne 12. 5. 2020 vytýká krajskému soudu, že ačkoliv formálně deklaroval, že respektuje výsadní právo okresního soudu hodnotit důkazy, uložil mu zcela konkrétní pokyny, jak jednotlivé důkazy hodnotit. Snižoval tak význam důkazů svědčících ve prospěch stěžovatele,

zejména znaleckého posudku na osobu poškozené; opomíjel důkazy v jeho prospěch, např. výpověď dcery poškozené, že jej den po činu vylákala k sobě, kde jej fyzicky inzultovala; neprokázaná jednostranná tvrzení poškozené, např. že byl stěžovatel pod vlivem alkoholu, považoval za nesporná fakta; považoval za nepřesvědčivý závěr okresního soudu, že krevní stopy na místě činu nebyly od poškozené, ačkoliv takový závěr okresní soud nikdy neučinil, neboť pouze uvedl, že výsledek odborného vyjádření vyzněl ve prospěch stěžovatele; ačkoliv okresní soud svědka - kamaráda poškozené s racionálním odůvodněním, že k ní má blízký vztah a že se vyhýbal své svědecké výpovědi, označil za nevěrohodného, považoval tento závěr za „ničím nepodložený“ a uložil okresnímu soudu napříště k jeho výpovědi zvláště přihlídnout.

30. Stěžovatel byl tak dle svého názoru odsouzen jen proto, že okresní soud rezignoval na vlastní hodnocení důkazů a převzal ty jeho závěry, které po něm krajský soud chtěl. Přitom, jak stěžovatel zdůrazňuje, krajský soud svá zrušující rozhodnutí činil v neveřejném zasedání, tedy bez toho, aby sám provedl dokazování.

31. Ve vztahu ke skutku 1 stěžovatel poukázal na to, že byl odsouzen toliko na základě výpovědi poškozené, a to přesto, že ji okresní soud původně vyhodnotil jako nevěrohodnou, že sama uvedla, že se mohl stěžovatel domnívat, že by mu k užití vozidla dala souhlas a že i přítomné nezletilé děti vypověděly, že vozidlo řídil běžně. Okresní soud správně výsledky tohoto dokazování vyhodnotil původně jako neprůkazné, a i kdyby se skutek stal, měl za to, že by bylo na místě uplatnění zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku vzhledem k nedostatečné společenské škodlivosti. Krajský soud okresnímu soudu vytkl, že nezohlednil fakt, že stěžovatel měl vzít poškozené klíče ve spánku a že vozidlo řídil opilý, ačkoliv šlo o ničím neprokázaná tvrzení. Jeho odchylné právní hodnocení tak bylo založeno na odchylném hodnocení důkazů.

32. I skutek 2 byl dle stěžovatele považován za prokázaný jen na základě výpovědi poškozené. Okresní soud původně stěžovatele zprostil při aplikaci pravidla *in dubio pro reo*, neboť se nenašla jediná část jakékoliv odcizené či poškozené věci a osobu poškozené na základě znaleckého posudku i na základě k opakovaným změnám v její výpovědi považoval za nevěrohodnou. Krajský soud znalecký posudek opakovaně bagatelizoval a kritizoval okresní soud za příklonění se k němu, ačkoliv jiný usvědčující důkaz než výpověď poškozené u skutků 1 a 2 neexistoval.

33. U skutku 3 krajský soud hodnocení věrohodnosti svědka - kamaráda poškozené posuzoval jako nepodloženou spekulaci okresního soudu, ačkoliv tento zcela v souladu se zásadou bezprostřednosti přihlédl ke způsobu, jakým tento svědek vystupoval. Přestože okresní soud k pokynu krajského soudu vyslechl zpracovatele odborného vyjádření ohledně krevních stop na místě činu, v rozporu s jeho závěrem, že nelze vyloučit, že všechna krev na místě činu pochází od stěžovatele, přiměl okresní soud na věc nazírat tak, že krev pocházela i od poškozené, ačkoliv lékařská zpráva z druhého dne u ní žádné zranění nezaznamenala a fixační krunýř jí lékař doporučil jen kvůli jejím subjektivním bolestem.

34. Ad 2) má stěžovatel za to, že obecné soudy, zejména soud krajský, se dopustily flagrantního porušení pravidla *in dubio pro reo*, neboť primárně vycházely z předem

pojatého přesvědčení, že se stěžovatel trestného činu dopustil, a v rozporu se závěry nálezu sp. zn. II. ÚS 2929/18 ze dne 6. 3. 2020 přes přetrvávající důvodné pochybnosti o jeho vině při existenci vícera možných skutkových verzí rozhodly v jeho neprospěch.

35. Ad 3) stěžovatel doplňuje, že od počátku spolupracoval s orgány činnými v trestním řízení a jediné důkazní návrhy, které vznesl, byly výsledky jeho dvou dětí k prokázání faktu, že měl s poškozenou partnerský vztah a běžně řídil její vozidlo, a dále výpis hovorů z telefonu poškozené, a to jednak proto, aby bylo prokázáno, kdy a jak dlouho volala svědkovi - svému kamarádu, a že před podáním trestního oznámení opakovaně volala stěžovateli, aby jej vylákala k návštěvě. Stěžovatel tak učinil a při schůzce, na níž jej doprovázela pro jistotu jeho dcera, byl napaden poškozenou a její dcerou. Výpisem hovorů by tak mohlo být prokázáno, že poškozená v řízení vypovídala nepravdivě, trestní oznámení na něj podala účelově a že nelze vyloučit ani to, že kdyby se druhého dne stěžovatel na schůzku dostavil sám, že by na něj se svou dcerou zaútočila a následně na něj podala trestní oznámení i pro tuto potyčku.

B) Vyjádření dalších účastníků řízení

36. Ústavní soud si vyžádal od okresního soudu spisový materiál, z něž ověřil předchozí průběh řízení před obecnými soudy tak, jak je popsán výše v části II. tohoto nálezu, a rovněž vyzval k vyjádření účastníky a vedlejší účastníky řízení.

37. Okresní soud ve svém vyjádření toliko odkázal na odůvodnění svého napadeného rozsudku a na odůvodnění napadených rozhodnutí krajského a Nejvyššího soudu.

38. Krajský soud sdělil, že zastává stanovisko, podle něž se porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces nedopustil. Odmítá, že by jakkoliv okresní soud nutil k vydání určitého rozhodnutí, toliko v rámci limitů přezkumné činnosti při respektování § 258 odst. 1 písm. a), b) a c) trestního řádu, § 259 odst. 5 písm. a) trestního řádu a § 263 odst. 7 trestního řádu věc posoudil a reagoval na nedostatky v řízení před okresním soudem, k tomu odkázal blíže na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí.

39. Nejvyšší soud se rovněž postupu krajského soudu zastal, neboť podle jeho názoru se okresní soud opakovaně nevypořádal se všemi důkazy, které byly v řízení provedeny a které mohly významně ovlivnit závěr o vině, přičemž své rozhodnutí založil pouze na psychiatrickém znaleckém posudku na osobu poškozené. Krajský soud tak neukládal okresnímu soudu, jak mají být jednotlivé důkazy hodnoceny, nýbrž okresnímu soudu pouze uložil, aby se jimi zabýval. Krajský soud tak nepostupoval v rozporu s žádným nálezem Ústavního soudu, neboť nálezová judikatura umožňuje odvolacímu soudu upozornit, v jakých směrech má být dokazování doplněno a čím se má soud prvního stupně znovu zabývat. Jelikož šlo o situaci, kdy vina stěžovatele byla prokazována jediným usvědčujícím důkazem, tedy výpovědí poškozené, bylo na místě, aby okresní soud věnoval jejímu hodnocení zvýšenou pozornost a pečlivost, což ostatně vyplývá z nálezu sp. zn. IV. ÚS 37/03 ze dne 17. 6. 2004 (N 81/33 SbNU 285). Jelikož nakonec po opakovaném zásahu krajského soudu okresní soud této povinnosti dostal a o zjištěném skutkovém stavu nebylo důvodných pochybností, nedopustily se obecné soudy ani porušení pravidla *in dubio pro reo*, neboť zde nebyly dvě co do pravděpodobnosti

rovnocenné verze skutkového děje, což je v souladu s nálezem sp. zn. III. ÚS 2042/08 ze dne 26. 11. 2009 (N 247/55 SbNU 377).

40. Co se týče námitky 3), Nejvyšší soud souhlasí, že se s důkazními návrhy stěžovatele okresní soud dostatečně nezabýval, avšak tuto vadu napravil již krajský soud, který řádně odůvodnil, že jelikož s ohledem na vyhodnocení svědecké výpovědi jako věrohodné nepanovaly pochybnosti o stěžovatelově vině, důkazní návrh se jevil jako nadbytečný. V obdobném duchu se k věci vyjádřil ve svém napadeném rozhodnutí i Nejvyšší soud. Nejvyšší soud tak uzavřel, že nedošlo ani k porušení příslušných ustanovení trestního řádu, ani k porušení stěžovatelova práva na spravedlivý proces, a tak je na místě ústavní stížnost odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost.

41. Ústavní soud vyzval k vyjádření i Okresní státní zastupitelství v Kutné Hoře, Krajské státní zastupitelství v Praze a Nejvyšší státní zastupitelství jakožto vedlejší účastníky řízení a poučil je, že pokud se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti nevyjádří, vzdávají se tím svého postavení vedlejšího účastníka. Vzhledem k tomu, že ve stanovené lhůtě Ústavní soud žádné vyjádření neobdržel, nadále s nimi jako s vedlejšími účastníky řízení nenakládal.

42. Vzhledem ke způsobu rozhodnutí o ústavní stížnosti nepovažoval Ústavní soud za nutné zasílat stěžovateli vyjádření ostatních účastníků a vedlejších účastníků řízení k replice. Protože poškozené byla přiznána obecnými soudy pouze částka 5 000 Kč, která ve smyslu ustálené judikatury Ústavního soudu nepřekračuje hranici částky bagatelní, nepovažoval Ústavní soud za nutné zasílat vyjádření k replice i poškozené, neboť zrušení napadených rozhodnutí nepředstavuje pro ni podstatnější zásah do jejích práv a tato bude mít možnost se účastnit i dalšího průběhu trestního řízení.

43. Jelikož Ústavní soud tímto nálezem ústavní stížnosti vyhověl, nepovažoval za nutné ani vhodné stěžovateli zasílat vyjádření obecných soudů k replice, neboť by se tím na výsledku řízení ničeho nezměnilo.

IV. Posouzení Ústavním soudem

44. Pravomoc Ústavního soudu v řízení o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci je založena ustanovením čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) jen tehdy, jestliže tímto rozhodnutím došlo k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. Jakékoliv jiné vady takového rozhodnutí se nachází mimo přezkumnou pravomoc Ústavního soudu, a tomu je tak zapovězeno se jimi zabývat. Ústavní soud totiž nestojí nad ústavou, nýbrž podléhá stejné povinnosti respektovat ústavně zakotvenou dělbu moci, jako kterýkoliv jiný orgán veřejné moci. Proto se musí důsledně vystříhat svévole a bedlivě dbát mezi svých pravomocí, svěřených mu Ústavou. Jinak by popřel samotný smysl své existence jakožto soudního orgánu ochrany ústavnosti. V řízení o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci je tak Ústavní soud povinen vždy nejprve zkoumat, zda jsou ústavní stížností napadená rozhodnutí způsobila k vlastnímu meritornímu přezkumu, tedy zda těmito rozhodnutími vůbec mohla být porušena ústavně garantovaná práva či svobody

stěžovatelů. Pakliže Ústavní soud dospěje k závěru, že tomu tak není, musí ústavní stížnost odmítnout dle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

45. V nynější věci tak však Ústavní soud postupovat nemohl. Po seznámení se s ústavní stížností, jejími přílohami, vyjádřeními obecných soudů a spisovým materiálem dospěl naopak k závěru, že ústavní stížnost je důvodná. Stěžovatel ve své ústavní stížnosti identifikoval tři okruhy vad, které dle ustálené judikatury Ústavního soudu mohou zakládat protiústavnost rozhodnutí obecných soudů. Jsou jimi za prvé nedodržení vázanosti odvolacího soudu skutkovými zjištěními soudu prvního stupně a překročení mezi pro ukládání pokynů odvolacím soudem soudu prvního stupně; za druhé ústavní konformita dokazování a pravidlo *in dubio pro reo* v situaci tzv. slova proti slovu; a za třetí ústavní konformita vypořádání se s důkazními návrhy obhajoby. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí prizmatem právě této namítané vady a shledal, že jí napadená rozhodnutí zatížena jsou. Nepovažoval proto za nutné ani vhodné se zabývat i dalšími dvěma námitkami, neboť trestní řízení ve věci bude pokračovat a stěžovatel bude mít příležitost je opakovaně uplatnit před obecnými soudy, bude-li toho ještě vzhledem k dalšímu vývoji v řízení třeba.

46. Ústavní soud předesílá, že napadená rozhodnutí nelze vnímat odděleně od rozhodnutí předchozích, jež v době jejich vydání nemohl stěžovatel napadnout ústavní stížností, neboť trestní řízení stále probíhalo, a i po vydání napadeného usnesení Nejvyššího soudu by byl krajně problematický přezkum jak všech dřívějších ve věci vydaných meritorních rozhodnutí okresního soudu a rozhodnutí krajského soudu o opravných prostředcích proti nim, tak přezkum toliko rozhodnutí krajského soudu. V prvním případě by stěžovatel byl nucen napadat i rozhodnutí, která byla v jeho prospěch, ve druhém by napadal jen některá rozhodnutí na sebe časově i procesně navazující a vytvářející jednu neporušitelnou linii procesního vývoje.

47. Učinil-li tak stěžovatel předmětem přezkumu Ústavního soudu toliko napadená rozhodnutí, ačkoliv argumentačně se zaměřil i na rozhodnutí jim předcházející a na postup krajského soudu při jejich vydávání, postupoval v souladu s ustálenou praxí Ústavního soudu k přípustnosti ústavní stížnosti, který při přezkumu napadených rozhodnutí přihlédl i k předchozímu procesnímu vývoji tak, jak byl zrekapitulován výše v části II. tohoto nálezu.

V.

Obecná východiska

48. Dle čl. 36 odst. 1 Listiny se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Dle čl. 6 odst. 1 věty první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Dle čl. 47 alinea druhé Listiny základních práv Evropské unie má každý právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován.

49. Dle § 263 odst. 7 trestního řádu může odvolací soud z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem; tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně s výjimkou těch důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl. Dle § 264 odst. 1 trestního řádu je soud, jemuž věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí, vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídil. Dle § 2 odst. 6 trestního řádu orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Dle § 2 odst. 12 trestního řádu smí soud při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném, vazebním a neveřejném zasedání, přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny.

50. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) nestanovuje obecné požadavky na dokazování či přítomnost obviněného v řízení o odvolání, neboť tyto se odvíjí v zásadě od konkrétní povahy tohoto opravného řízení a rozsahu přezkumu napadeného rozhodnutí (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 22. 11. 2011 ve věci *Lacadena Calero proti Španělsku*, stížnost č. 23002/07, bod 36.; či rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 2020 ve věci *Garcia Hernandez proti Španělsku*, stížnost č. 15256/07, bod 24.). Pokud tak např. odvolací soud posuzuje pouze právní otázky, ESLP nevyžaduje slyšení obviněného ani provádění důkazů (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 10. 3. 2009 ve věci *Igual Coll proti Španělsku*, stížnost č. 37496/04, bod 26.; či rozsudek ESLP ze dne 21. 9. 2010 ve věci *Marcos Barrios proti Španělsku*, stížnost č. 17122/07, bod 31.). Ne vždy je osobní slyšení obviněného nutné i tehdy, přezkoumává-li odvolací soud jak otázky právní, tak skutkové (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 8. 4. 2010 ve věci *Sinichkin proti Rusku*, stížnost č. 20508/03, bod č. 31.; či rozsudek ESLP ze dne 19. 2. 1996 ve věci *Botten proti Norsku*, stížnost č. 16206/90, bod 39.).

51. ESLP však považuje za porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud instančně nadřízený soud sám změní původně zprošťující rozsudek na rozsudek odsuzující jen na podkladě důkazů, které provedl soud prvního stupně a které vedly původně ke zproštění, aniž by instančně nadřízený soud dokazování doplnil či sám provedl (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 6. 7. 2004 ve věci *Dondarini proti San Marinu*, stížnost č. 50545/99, bod 28.), přičemž důvodem je jednak absence obviněného (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 10. 4. 2012 ve věci *Popa a Tănăsescu proti Rumunsku*, stížnost č. 19946/04, bod 51.; či rozsudek ESLP ze dne 27. 11. 2007 ve věci *Popovici proti Moldávii*, stížnosti č. 289/04 a 41194/04, bod 72.), jednak porušení zásady bezprostřednosti (srov. rozsudek ESLP ze dne 4. 6. 2013 ve věci *Hanu proti Rumunsku*, stížnost č. 10890/04, bod 40.; či rozsudek ESLP ze dne 23. 4. 2009 ve věci *Sibgatullin proti Rusku*, stížnost č. 32165/02, bod 42.).

52. ESLP zde důsledně rozlišuje mezi tím, zda odvolací soud toliko nesouhlasí s právním názorem soudu prvního stupně, nebo zda sám přehodnocuje důkazy (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 16. 7. 2019 ve věci *Júlíus Pór Sigurþórsson proti Islandu*, stížnost č. 38797/17, bod 36.; či rozsudek ESLP ze dne 18. 2. 2020 ve věci *Marilena-Carmen Popa proti Rumunsku*, stížnost č. 1814/11, bod 35.), a to s výhradou, že právní posouzení

může být někdy neoddělitelně spojeno se skutkovými zjištěními, tedy že může dojít k tomu, že odvolací soud přehodnocuje skutková zjištění, i když ruší napadené rozhodnutí soudu prvního stupně z důvodu jiného právního posouzení (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 12. 1. 2012 ve věci *Suuripää proti Finsku*, stížnost č. 43151/02, bod 44.).

53. Má-li odvolací soud sám odpovědět na otázku viny či nevinu po stránce skutkové i právní, nemůže tak učinit bez přímého posouzení důkazů poskytnutých obhajobou (srov. rozsudek ESLP ze dne 27. 6. 2000 ve věci *Constantinescu proti Rumunsku*, stížnost č. 28871/95, bod 55.; rozsudek ESLP ze dne 27. 6. 2000 ve věci *Dănilă proti Rumunsku*, stížnost č. 53897/00, bod 35.; rozsudek ESLP ze dne 14. 2. 2017 ve věci *Hokkeling proti Nizozemí*, stížnost č. 30749/12, bod 58.; rozsudek ESLP ze dne 29. 3. 2016 ve věci *Gomez Olmeda proti Španělsku*, stížnost č. 61112/12, bod 33.; či rozsudek ESLP ze dne 11. 6. 2020 ve věci *Zirnițe proti Lotyšsku*, stížnost č. 69019/11, bod 47.), a to ani tehdy, když sám nemůže trest zpřísnit proti původnímu rozsudku (srov. např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 15. 7. 2003 ve věci *Hermi proti Itálii*, stížnost č. 18114/02, bod 65.). Alternativou je vrátit věc zpět soudu prvního stupně (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 16. 7. 2019 ve věci *Júlíus Þór Sigurþórsson proti Islandu*, stížnost č. 38797/17, bod 38., rozsudek ESLP ze dne 9. 11. 2021 ve věci *Ignat proti Rumunsku*, stížnost č. 17325/16, bod 46.; či rozsudek ESLP ze dne 1. 12. 2020 ve věci *Lamatič proti Rumunsku*, stížnost č. 55859/15, bod 42.), v němž má dále obviněný možnost uplatňovat své právo na obhajobu ve stejném rozsahu jako v původním řízení před soudem prvního stupně.

54. Zásada bezprostřednosti pak vyžaduje, aby důkaz hodnotil jen ten soudce, před nímž byly provedeny (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 25. 7. 2019 ve věci *Svanidze proti Gruzii*, stížnost č. 37809/08, bod 32.; rozsudek ESLP ze dne 10. 2. 2005 ve věci *Graviano proti Itálii*, stížnost č. 10075/02, bod 38.), či rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 2016 ve věci *Škaro proti Chorvatsku*, stížnost č. 6962/13, bod 24.), neboť postřehy takového soudce ohledně chování a věrohodnosti svědka mohou hrát v posouzení případu klíčovou roli (srov. např. usnesení ESLP ze dne 9. 7. 2002 ve věci *P. K. proti Finsku*, stížnost č. 37442/97; rozsudek ESLP ze dne 9. 3. 2004 ve věci *Pitkänen proti Finsku*, stížnost č. 30508/96, bod 58.; či rozsudek ESLP ze dne 18. 3. 2014 ve věci *Beraru proti Rumunsku*, stížnost č. 40107/04, bod 64.).

55. Jakákoliv změna v osobě soudce proto musí v zásadě vést k opakování důkazu, má-li z něj tento soudce vycházet (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 12. 3. 2020 ve věci *Chernika proti Ukrajině*, stížnost č. 53791/11, bod 47.), a to včetně situace, v níž se odvolací soud chce odchýlit od závěrů soudu prvního stupně (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 10. 11. 2020 ve věci *Dan proti Moldávii*, stížnost č. 57575/14, bod 52.). Výjimky z toho případu musí být velmi konkrétně definované a v zásadě jsou přípustné jen tam, kde z objektivních důvodů nemůže v řízení stejný soudce pokračovat či nelze důkaz zopakovat, přičemž musí být zavedeny procesní pojistky na obranu zájmů obviněného. Obstát tak může např. vedení přesných protokolů v kombinaci se skutečností, že o věrohodnosti svědka nevznikly v řízení žádné pochybnosti (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 2. 12. 2014 ve věci *Cutean proti Rumunsku*, stížnost č. 53150/12, bod 61.).

56. To platí o to více v případech, kdy instančně nadřízený soud bez provedení dokazování přehodnotí závěry instančně podřízeného soudu ohledně svědeckých

výpovědí a nově na nich bez opakování jejich výsledku založí opačný skutkový závěr, než jak učinil soud prvního stupně (srov. např. rozsudek ESLP ve věci *Găitănaru proti Rumunsku* ze dne 26. 6. 2012, stížnost č. 26082/05, bod 32.; či rozsudek ESLP ze dne 18. 5. 2004 ve věci *Destreham proti Francii*, stížnost č. 56651/00, bod 45.). Specifickou otázkou v této souvislosti představuje vyhodnocení věrohodnosti svědka, jíž ESLP považuje za velmi komplexní činnost, kterou v zásadě nelze provést pouze na základě protokolu o výpovědi bez osobního výsledku svědka (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 5. 7. 2016 ve věci *Lazu proti Moldávii*, stížnost č. 46182/08, bod 40.). To stejné platí pro zhodnocení věrohodnosti, osobnosti, povahy či dalších osobních aspektů obviněného (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 25. 4. 2013 ve věci *Zahirovič proti Chorvatsku*, stížnost č. 58590/11, bod 57.; či rozsudek ESLP ze dne 27. 7. 2021 ve věci *X. proti Nizozemí*, stížnost č. 72631/17, bod 45.).

57. S těmito východisky koresponduje i rozhodovací praxe Ústavního soudu. Ten nepřipouští změnu skutkového stavu bez provedení dokazování v relevantním rozsahu odvolacím soudem, a to ani tehdy, provede-li odvolací soud důkaz toliko zdánlivě nově [nález sp. zn. II. ÚS 455/05 ze dne 24. 4. 2008 (N 74/49 SbNU 119)]. Změnu skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně nemůže odvolací soud provést ani implicitně při vyvození nových právních závěrů, přičemž poruší-li tento požadavek v neprospěch obviněného, je takový postup v rozporu nejen s právem na soudní ochranu, ale rovněž s presumpcí nevinu obviněného [nález sp. zn. I. ÚS 3235/15 ze dne 26. 4. 2016 (N 80/81 SbNU 349); nález sp. zn. IV. ÚS 541/21 ze dne 26. 10. 2021]. Důvodem zrušení rozsudku napadeného odvoláním nemůže být odlišné hodnocení dílčích důkazů odvolacím soudem, který je neprovedl [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 2726/14 ze dne 1. 4. 2015 (N 67/77 SbNU 31)], ani vyjadřování souhlasu se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně s oporou o důkazy, které neprovedl ani jeden z těchto soudů [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 1104/08 ze dne 19. 3. 2009 (N 65/52 SbNU 635)].

58. Zrušení rozsudku soudu prvního stupně odvolacím soudem nemůže být způsobem prosazení vlastního hodnocení důkazů odvolacím soudem, které tento soud vůbec neprovedl [nález sp. zn. I. ÚS 794/16 ze dne 21. 6. 2016 (N 118/81 SbNU 833)]. Účelem § 263 odst. 7 trestního řádu zakazujícího odvolacímu soudu měnit skutková zjištění bez zopakování či doplnění dokazování je zajistit obviněnému možnost provádět efektivní obhajobu realizací zásad ústnosti a bezprostřednosti [srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 3108/08 ze dne 26. 3. 2009 (U 9/52 SbNU 821)].

59. Tyto zásady Ústavní soud považuje za chráněné ústavním pořádkem [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 445/06 ze dne 28. 8. 2008 (N 149/50 SbNU 311) či nález sp. zn. III. ÚS 376/01 ze dne 15. 11. 2001 (N 174/24 SbNU 291)], přičemž přehodnocováním důkazů odvolacím soudem bez jejich provedení je hrubým způsobem porušena i zásada volného hodnocení důkazů, která je rovněž ústavně chráněna [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 888/14 ze dne 10. 7. 2014 (N 140/74 SbNU 185)], nachází-li se v mezích vytyčených ústavním pořádkem na ochranu práv osoby, proti níž se řízení vede [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 910/07 ze dne 23. 9. 2008 (N 156/50 SbNU 389) či nález sp. zn. I. ÚS 455/05 ze dne 24. 11. 2005 (N 210/39 SbNU 239) či nález sp. zn. III. ÚS 623/2000 ze dne 27. 5. 2003 (N 69/30 SbNU 163)], neboť v takovém případě odvolací soud popírá vnitřní přesvědčení soudu prvního stupně.

60. Má-li odvolací soud fundamentálně odlišný názor na hodnocení věrohodnosti svědka, musí jej sám vyslechnout, aby naplnil obsah zásady bezprostřednosti jednak sám vůči sobě (seznámit se s projevem svědka v jeho úplnosti), jednak vůči obviněnému (umožnit mu v mezích zásady kontradiktornosti se k výpovědi svědka vyjádřit a zpochybňovat ji); nepostačí zde přečtení protokolu o výpovědi svědka [nález sp. zn. I. ÚS 608/06 ze dne 29. 4. 2008 (N 79/49 SbNU 153), bod 16.].

61. V rámci tzv. pokynu odvolacího soudu, tedy uložení provedení určitých procesních úkonů a doplnění, které jsou pro obviněného závazné, může odvolací soud poukázat na skutečnosti, které musí soud prvního soudu vzít v potaz, a uložit mu, čím se má znovu zabývat; může jej rovněž zavázat k provedení určitého důkazu či k zopakování provedení nového důkazu nebo k odstranění nejasností či neúplností ve skutkových zjištěních soudu prvního stupně [srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 3564/12 ze dne 5. 3. 2013 (N 38/68 SbNU 391) či nález sp. zn. I. ÚS 564/17 ze dne 13. 4. 2017 (N 60/85 SbNU 101)], avšak nesmí mu udělovat závazné pokyny, k jakým závěrům má dospět při hodnocení jednotlivých důkazů [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 2726/14 ze dne 1. 4. 2015 (N 67/77 SbNU 31)], a to i kdyby nešlo o explicitní příkaz, ale o opakované vytýkání způsobu hodnocení důkazu majícího za účel prosadit názor, který si na tento důkaz udělal odvolací soud [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 49/06 ze dne 20. 5. 2008 (N 92/49 SbNU 381)].

62. Formální deklarace odvolacího soudu, že je prost toho, aby naznačoval, jak má soud prvního stupně důkazy hodnotit, nemůže závěr o porušení ústavně zaručených základních práv obviněného na soudní ochranu a na presumpci jeho neviny zvrátit, jestliže ve skutečnosti odvolací soud skutkový stav přehodnotil bez provedení dokazování v relevantním rozsahu a soud prvního stupně důrazně naznačil, že nevina obviněného z nich nevyplývá [nález sp. zn. Pl. ÚS 110/20 ze dne 27. 7. 2021]. Vytýká-li odvolací soud soudu prvního stupně porušení zásady volného hodnocení důkazů dle § 2 odst. 6 trestního řádu, musí pečlivě zdůvodnit, v čem toto porušení spatřuje [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1922/09 ze dne 7. 9. 2009 (N 196/54 SbNU 411)] a vypořádat se argumentačně i s odůvodněním soudu prvního stupně k otázce hodnocení důkazů.

63. Tato východiska Ústavního soudu ve specifikaci českého trestního řízení akceptoval i ESLP ve svém relativně nedávném rozsudku ze dne 25. 6. 2020 ve věci *Tempel proti České republice*, stížnost č. 44151/12, body 68. až 72).

64. Rozhodovací praxe i doktrinální výklad mezi pokynů odvolacího soudu vyznívají shodně. Odvolací soud smí samostatně hodnotit jen ty důkazy, které buď sám nově provedl, nebo které zopakoval ve veřejném zasedání o odvolání [srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 1996, sp. zn. 2 Tzn 187/96 (publ. jako Rt 20/1997 SbSRS), či ZELEŇKA, P. In: FENYK, J.; DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, k § 263. Citováno dle: ASPI (právní informační systém), bod 22.; či PŮRY, F. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3121].

65. Odvolací soud může soud prvního stupně zavázat k určitému způsobu řešení otázek hmotného či procesního práva, jakož i k odstranění vad dokazování, spočívající-li např. v nelogičnosti závěrů či opomenutí některých okolností, avšak nelze takto zavázat

soud prvního stupně ke konkrétním výsledkům dokazování [srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 1998, sp. zn. 9 Tz 60/98, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. 7 Tdo 141/2001, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 1997, sp. zn. 1 Tzn 7/97, či ZELENKA, P. In: FENYK, J.; DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, k § 264. Citováno dle: ASPI (právní informační systém), bod 7.; či PÚRY, F. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3130].

66. Zobecní-li Ústavní soud ústavněprávní požadavky na výklad § 263 odst. 7 trestního řádu ve vztahu k dokazování a skutkovým zjištěním, pak odvolací soud skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně nemůže přehodnocovat jako celek z jiného hlediska, než zda tohoto skutkového stavu bylo dosaženo na základě dokazování provedeného řádně a v potřebném rozsahu a zda jej soud prvního stupně přesvědčivě, vnitřně nerozporně a vyčerpávajícím způsobem zdůvodnil. Jednotlivé důkazy provedené před soudem prvního stupně pak smí odvolací soud posuzovat toliko co do zákonnosti způsobu jejich provedení a co do logičnosti a úplnosti jejich hodnocení. Skutková zjištění z nich učiněná soudem prvního stupně však přezkoumávat nesmí, stejně jako závěr o důkazní spolehlivosti (zejména o věrohodnosti svědka) učiněný soudem prvního stupně.

67. Vlastní skutková zjištění může odvolací soud činit pouze tehdy, pokud sám dokazování doplní či znovu provede důkaz již provedený soudem prvního stupně. Pokud se rozhodne tak učinit, musí důkaz provést ve veřejném zasedání v souladu se zásadami přímosti, bezprostřednosti, volného hodnocení důkazů a umožnit obviněnému v zásadě stejný standard práva na obhajobu, jako kdyby byl důkaz proveden v hlavním líčení (tj. umožnit mu být přítomen, klást otázky, jde-li o výsledky svědka, spoluobviněného či soudního znalce, vyjádřit se k obsahu i způsobu provedení důkazu, učinit v návaznosti na něj další důkazní návrhy atd.) v souladu se zásadami zajištění práva na obhajobu a kontradiktornosti.

68. I v případě, že odvolací soud sám provede jednotlivý důkaz či důkazy, smí vlastní skutková zjištění činit pouze v tom rozsahu, v němž vyplývají z takto odvolacím soudem provedeného dokazování. To neznamená, že by odvolací soud nemohl sám přehodnotit skutková zjištění soudu prvního stupně, která v konfrontaci s obsahem takto nově provedeného dokazování neobstojí, ale v rozsahu skutkových zjištění, jichž se výsledky nově provedeného dokazování bezprostředně nedotýkají, je stále vázán skutkovými závěry učiněnými soudem prvního stupně.

69. Požadavky na ústavně-konformní výklad § 264 odst. 1 trestního řízení z hlediska pokynů ve vztahu ke skutkovému stavu a procesu dokazování je pak možno zobecnit tak, že odvolací soud smí soudu prvního stupně uložit zejména pokyn, aby tento:

- doplnil dokazování ve vztahu k okolnosti, která nebyla objasněna vůbec či byla objasněna jen nedostatečně;
- provedl konkrétní důkaz, který byl navržen, vyhledán či zajištěn, ale soud prvního stupně jej opomněl provést či jeho provedení zamítl, ačkoliv jej ke zjištění skutkového stavu bylo třeba, či který je pro objasnění věci zcela nezbytný a teprve musí být vyhledán;
- zopakoval již provedený důkaz, z nějž nebyly získány všechny potřebné poznatky či který byl proveden nezákonným způsobem a tuto vadu lze odstranit;

- nepřihlížel k důkazu, který je při náležitém zvážení formálně-materiální povahy důkazu neúčinný či nepřípustný a tuto vadu již nelze odstranit, či který je zcela nepoužitelný;
- hodnotil důkaz ze všech v daném kontextu relevantních hledisek a v souvislosti se všemi relevantními okolnostmi;
- doplnil odůvodnění, jestliže u některých skutkových zjištění není zřejmé, z čeho je soud prvního stupně vyvodil, jestliže jsou vzájemně v rozporu, jestliže z provedených důkazů vůbec nevyplývají, jestliže se některým skutkovým zjištěním soud prvního stupně vůbec nezabýval, či jestliže není zřejmé, jak některý důkaz soud prvního stupně vyhodnotil, co z něj vyvodil a proč či jak se vypořádal s rozporů mezi důkazy.

70. Na druhé straně odvolací soud nesmí soudu prvního stupně uložit zejména:

- aby učinil konkrétní skutkové zjištění, či dokonce dospěl ke konkrétnímu skutkovému stavu, či naopak aby určité skutkové zjištění nečinil či určitou okolnost neobjasňoval;
- aby hodnotil důkaz konkrétním způsobem či jej hodnotil jen z některých hledisek;
- aby provedl nezákonný důkaz;
- aby závažnost či pravdivost konkrétního důkazu vyhodnotil určitým způsobem;
- aby určitým konkrétním způsobem vyhodnotil spolehlivost důkazu, zejména věrohodnost svědecké výpovědi;
- aby určitou okolnost objasnil jen konkrétně stanovenými důkazními prostředky s výjimkou případů, kdy takový požadavek plyne přímo ze zákona (např. § 105 odst. 4 trestního řádu) či kdy jiným způsobem danou okolnost objasnit nelze (např. v některých situacích vyšetřovací pokus);
- aby po provedení úkonů uložených odvolacím soudem upustil od dalšího dokazování, ačkoliv jej vzhledem k dalšímu důkaznímu vývoji je zapotřebí.

71. Oba shora uvedené výčty jistě nelze považovat za definitivní a platné jednou provždy, mají však obecným soudům poskytnout referenční kritéria ve vztahu k obdobným situacím. Odvolací soud se zprotiví těmto ústavněprávním požadavkům nejen tehdy, když přímo uloží soudu prvního stupně explicitní pokyn, který je s nimi v rozporu, ale také tehdy, jestliže mu uloží pokyn, který je s nimi sice formálně v souladu, avšak je výsledkem nepřípustného přehodnocení skutkového stavu či jednotlivých důkazů odvolacím soudem s cílem přimět soud prvního stupně, aby přejal takto deformovaný skutkový stav či způsob hodnocení jednotlivého důkazu. Splnění takového protiústavního pokynu je soud prvního stupně povinen odepřít.

72. Ústavní soud vnímá citlivě, že odepření splnění pokynu odvolacího soudu může být pro soud prvního stupně, který je dle § 264 odst. 1 trestního řádu takovým pokynem vázán, značně problematické. Nesprávným vyhodnocením oprávněnosti odvolacího soudu uložit mu určitý pokyn a odepřením pokynu, k němuž byl odvolací soud oprávněn, by totiž soud prvního stupně zatížil své rozhodnutí nejen vadou nezákonnosti, ale zpravidla i protiústavnosti [srov. náleží sp. zn. I. ÚS 615/01 ze dne 20. 3. 2002 (N 35/25 SbNU 273)], a pro subjekty trestního řízení by příliš volné meze hodnocení oprávněnosti odvolacího soudu uložit určitý konkrétní pokyn soudu prvního stupně značně snižovalo právní jistotu a předvídatelnost práva. Také v opačné situaci, tj. nesprávným

vyhodnocením protiústavního pokynu jakožto pokynu, k němuž je odvolací soud oprávněn, by zatížil své rozhodnutí vadou protiústavnosti. V zájmu předvídatelnosti tedy musí ústavně konformní výklad § 264 odst. 1 trestního řádu co nejvíce zmírňovat charakter příslovečné situace „mezi dvěma ohni“, v níž se soud prvního stupně může v případě pochybností o oprávněnosti pokynu odvolacího soudu nacházet.

73. Jako základní pravidlo tak platí, že soud prvního stupně musí respektovat § 264 odst. 1 trestního řádu a pokyn odvolacího soudu splnit. Odepřít jej může jen výjimečně, a to tehdy, je-li takový pokyn explicitně formulován jako protiústavní ve shora nastíněném smyslu (např. by odvolací soud výslovně uložil soudu prvního stupně, že musí učinit určité skutkové zjištění), případně je-li jeho zastřená protiústavnost zcela zřejmá. Takový závěr může soud prvního stupně učinit v zásadě jen tehdy, jestliže jeho rozsudky ruší odvolací soud opakovaně a skutečnost, že tak činí proto, aby přiměl soud prvního stupně k převzetí svých skutkových závěrů či hodnocení důkazů, vyplývá z konkrétních skutečností a současně takový postup odvolacího soudu nemá žádné legitimní vysvětlení.

74. Tyto konkrétní skutečnosti mohou spočívat např. v tom, že odvolací soud:

- mu ukládá nekonzistentní pokyny;
- po splnění předchozích pokynů přichází s novými, které se týkají skutečností či důkazů, ohledně nichž se od prvního rozhodnutí nic nezměnilo;
- mu nepřímou naznačuje, jaká skutková zjištění či způsob hodnocení konkrétních důkazů by před odvolacím soudem obstály;
- mu opakovaně ukládá hodnotit důkaz z různých hledisek, ačkoliv tak mohl učinit již napoprvé a od prvního provedení důkazu se podstatně nezměnila situace;
- mu uloží pokyn, který považuje za nezbytný pro objektivní objasnění věci, avšak poté, co jej soud prvního stupně nesplní, ale změnil svá skutková zjištění ke spokojenosti odvolacího soudu, na jeho splnění netrvá;
- mu ukládá opakovaně neurčité a obecné pokyny (např. důkladněji zvážit, pečlivěji odůvodnit, více se zabývat) ohledně stejné skutečnosti či důkazu, bez ohledu na to, že soud prvního stupně v tomto směru vynaložil zvláštní úsilí a opakovaně se danou otázkou zabýval, byť pokaždé dospěl ke stejnému výsledku;
- vyjadřuje přímo či nepřímou svůj názor na spolehlivost důkazu (zejména na věrohodnost svědka, obviněného, spoluobviněného či znalce);
- operuje bez vlastního provedení dokazování otevřeně či implicitně se skutkovým zjištěním, které soud prvního stupně v dané věci vůbec nečinil, či je dokonce vyloučil,
- uplatňuje rozdílný standard přísnosti ve vztahu k argumentaci soudu prvního stupně podle toho, zda se týká skutkových závěrů, s nimiž sám souhlasí, či nikoliv;
- slevuje ze svých původně vysokých požadavků na odůvodnění, jakmile soud prvního stupně přijme jím preferované závěry, případně změní-li soud prvního stupně svůj závěr, který původně logicky a přesvědčivým způsobem odůvodnil, akceptuje změnu takového závěru, která konvenuje jeho vlastnímu názoru, aniž by se soud prvního stupně vypořádal se svou původní argumentací a vysvětlil, proč se od ní nově odchýlil, atd.

75. Ústavní soud závěrem této části podotýká, že vše shora uvedené se týká toliko pokynů odvolacího soudu ve vztahu k úkonům dokazování a zjišťování skutkového stavu. Otázku závazání soudu prvního stupně právním názorem soudu odvolacího Ústavní soud ponechává zcela stranou, protože v předmětné věci vznesena nebyla. S touto výhradou platí shora uvedené ústavněprávní limity pokynu odvolacího soudu *mutatis mutandis* i pro pokyny soudu stížnostního ve smyslu § 149 odst. 6 trestního řádu, pokyny nejvyššího státního zástupce ve smyslu § 174a odst. 3 trestního řádu, dovolacího soudu ve smyslu § 265s odst. 1 trestního řádu, Nejvyššího soudu ve smyslu § 270 odst. 4 trestního řádu či soudu ve smyslu § 324a odst. 4 trestního řádu.

VI.

Aplikace obecných východisek na případ stěžovatele

A) Obecné zhodnocení

76. Po prostudování ústavní stížnosti, jejích příloh, spisového materiálu a vyjádření ostatních účastníků řízení a po vzažení obecných východisek formulovaných v části V. tohoto nálezu na nynější věc dospěl Ústavní soud k názoru, že krajský soud ústavně konformním požadavkům na pokyn soudu prvního stupně dle § 264 odst. 1 trestního řádu (a v případě 3. usnesení krajského soudu na pokyn stížnostního soudu dle § 149 odst. 6 trestního řádu) nedostál.

77. Současná koncepce odvolacího řízení dle trestního řádu neumožňuje odvolacímu soudu, aby sám uznal obviněného vinným, jestliže byl soudem prvního stupně zproštěn [viz § 259 odst. 5 písm. a) trestního řádu], a tedy bezprostředně opakovaným rušením napadených rozhodnutí okresního soudu nemohlo dojít *a priori* k porušení stěžovatelova ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu tím, že by mu nebyla dána možnost být přítomen provádění důkazů a uplatňovat při něm v nejširší míře své právo na obhajobu, neboť proces dokazování probíhal vždy striktně vzato před soudem prvního stupně. Krajský soud rovněž neuložil explicitně soudu prvního stupně pokyn, který by byl protiústavní ve shora nastíněném smyslu. V těchto ohledech Ústavní soud protiústavnost napadených rozhodnutí neshledal.

78. Ústavní soud však dává stěžovateli plně za pravdu v tom, že krajský soud sám hodnotil důkazy, přehodnocoval skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně, vyvozoval vlastní skutková zjištění a činil si názor na věrohodnost svědků odlišně od okresního soudu, aniž by sám prováděl byť jen částečně dokazování, a následně pokyny ukládanými okresnímu soudu docílil toho, že ten jeho závěry převzal v rozporu se svým vnitřním přesvědčením konzistentně zastávaným ve svém 1. i 2. rozsudku.

79. Okresní soud ve svém 1. i 2. rozsudku vycházel jen z důkazů, které sám provedl, po kasačním zásahu 1. usnesením krajského soudu napravil vadu při provádění důkazu znaleckým posudkem (resp. při výslechu soudního znalce) a v potřebném rozsahu doplnil dokazování takovým způsobem, že i krajský soud ve svém 2. usnesení konstatoval, že všechny jeho pokyny týkající se dokazování byly splněny (srov. 2. usnesení krajského soudu, bod 7.). Další výhrady krajského soudu se tak nesly již jen v duchu údajných vad při hodnocení důkazů a vypořádání se s provedenými důkazy a skutkovými zjištěními okresním soudem. Na základě úplně provedeného dokazování tak okresní soud dospěl již

podruhé k závěru, že vina stěžovatele nebyla ve vztahu k ani jednomu předmětnému skutku prokázána.

80. Oproti tomu odvolací soud všechna svá v části II. popsaná usnesení vydával toliko v neveřejném zasedání. Nevyslechl tedy žádného svědka a za přítomnosti stran neprovedl ani žádný jiný důkaz, přesto z obsahu jeho usnesení jednoznačně plyne, že důkazy samostatně hodnotil a činil si na ně vlastní názor, který pak konfrontoval s názorem okresního soudu, jemuž se jej snažil zprostředkovaně ukládanými pokyny vnutit. Ústavní soud k tomu podotýká, že sám není oprávněn přehodnocovat dokazování provedené obecnými soudy, proto může posoudit pouze to, zda skutkové závěry tak, jak je učinil okresní soud, korespondují se skutkovými závěry, s nimiž operoval krajský soud, a jakým způsobem oba obecné soudy své úvahy odůvodnily.

81. Závěr, že krajský soud se dopustil vůči okresnímu soudu vad popsaných shora v bodech 70. až 74., vyplývá z následujícího:

B) Ke skutku 1

82. Jak vyplývá z uvedeného shora v části II. tohoto nálezu, krajský soud očividně v rozporu se skutkovými závěry okresního soudu, že jde o situaci slova proti slovu, v níž se stěžovatel i poškozená rozchází ve zcela zásadních okolnostech, jako kdy vůbec k užití motorového vozidla stěžovatelem mělo dojít, a k dispozici nebyl žádný důkaz, který by mohl verzi jednoho z nich prokázat a druhého vyvrátit, učinil vlastní skutkový závěr, že stěžovatel vozidla užil až v noci v době, kdy podle poškozené byl opilý, neboť akcentoval výpověď poškozené, že opilému stěžovateli by vozidlo nepůjčila. Současně učinil skutkový závěr, že stěžovatel byl pod vlivem alkoholu, ačkoliv k takovému závěru okresní soud ve svém 2. rozsudku nedospěl. Krajský soud okresnímu soudu rovněž vytkl, že nemohl svůj závěr učinit na základě znaleckého posudku na osobu poškozené, protože nepřihlédl ke znaleckému posudku na osobu stěžovatele. V příslušné pasáži odůvodnění týkající se skutku 1 (2. rozsudek okresního soudu, s. 14) však okresní soud znalecký posudek na poškozenou nijak nezmiňuje, opírá se toliko o aplikaci pravidla *in dubio pro reo* v situaci slova proti slovu, kterou nelze dalším dokazováním zvrátit, a o předpoklad, že stěžovatel se mohl domnívat, že poškozená by mu vozidlo půjčila, i kdyby je užil v noci (k čemuž však okresní soud nedospěl).

83. Po tomto kasačním zásahu 2. usnesením krajského soudu okresní soud ve svém usnesení překvapivě otáčí a na základě nezměněného důkazního stavu dospívá k závěru, že výpovědi stěžovatele a poškozené si sice protirečí, poškozená nejprve uvedla, že by jí nevadilo, kdyby si stěžovatel vozidlo půjčil i bez jejího souhlasu, pokud by nebyl opilý a v opakovaném hlavním líčení pak tvrdila, že vozidlo stěžovateli půjčovala vždy na základě výslovného předchozího souhlasu a klíčky že mu vždy dávala do ruky, ale přesto okresní soud uzavírá, že stěžovatel předmětným vozidlem jel do Zbraslavic a zřejmě tedy výslovný souhlas neměl. Přes zřejmý rozpor nejen s původním závěrem okresního soudu při prakticky nezměněném důkazním stavu, ale i přes zřejmé nevypořádání se s rozporem ve výpovědích stěžovatele (jel hned odpoledne a souhlas měl) a poškozené (jel až v noci a souhlas neměl) krajský soud bez dalšího akceptuje závěr, že skutek 1 se stal, nesouhlasí toliko s tím, že by nemělo jít o trestný čin a svým 3. usnesením usnesení okresního soudu ruší a zavazuje jej právním názorem, že tento skutek je trestným činem. Krajský soud tak

akceptuje nedostatečně odůvodněný závěr okresního soudu učiněný na základě rozporuplných zjištění.

84. V napadeném rozsudku okresní soud v podstatě opakuje závěr ze svého usnesení, který doplňuje (viz s. 20 napadeného rozsudku okresního soudu) tím, že poškozená od počátku vypovídala, že by neměla problém mu vozidlo půjčit, kdyby nebyl opilý, a že opilý byl, vzal okresní soud nyní již za prokázané, protože „...*byť on sám to popírá, vyplývá i z jeho dalšího počínání popsáno následně v bodě 2) rozsudku (tj. skutku 2 – pozn. Ústavního soudu),*“ a že patrně jel pro alkohol, neboť potraviny, tedy špekáčky, měli nakoupené již při cestě na chatu. Tyto skutkové závěry okresní soud učinil bez relevantní změny v důkazní situaci, tedy zejména přes stále existující rozpor v základní otázce, kdy měl stěžovatel předmětného vozidla užít, a navzdory argumentačnímu bludnému kruhu spočívajícímu v tom, že poškozená stěžovateli vozidlo nepůjčila, protože byl opilý, a že byl stěžovatel opilý, to okresní soud dovodil z toho, že mu poškozená nechtěla půjčit vozidlo (a z toho, že uvěřil poškozené i ohledně skutků 2 a 3). Současně přitom okresní soud vzal za prokázané, že v době, kdy mělo ke skutku 1 dojít, poškozená ještě nezaznamenala, že stěžovatel byl opilý, tedy logicky se nabízí otázka, proč by tedy stěžovateli vozidlo nepůjčila. S údajným popíjením piva u táboráku stěžovatelem se přitom okresní soud nijak blíže nezabýval (s jakým časovým odstupem se tak mělo dít, kolikastupňové pivo to mělo být, zda stěžovatel jedl, proč přesto poškozená měla za to, že před uložením dětí stěžovatel nebyl opilý atd.). Takto nepřesvědčivé a vnitřně rozporné hodnocení důkazů krajský soud ve svém rozsudku akceptoval jako provedené řádně a v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu.

85. Ústavní soud tedy ke skutku 1 uzavírá, že okresní soud přehodnotil své původní skutkové závěry pod tlakem nepřipustných pokynů krajského soudu, o čemž svědčí opakované zrušení rozsudku okresního soudu toliko s nekonkrétními a obecnými výhradami k hodnocení důkazů v situaci slova proti slovu ve vztahu ke skutku 1, radikální a důkazním vývojem nepodložená změna skutkových závěrů okresního soudu v jeho usnesení a jejich akceptace krajským soudem přes existenci elementárních rozporů v odůvodnění napadeného rozsudku okresního soudu ke skutku 1.

C) Ke skutkům 2 a 3

86. I ve vztahu ke skutkům 2 a 3 dospěl, jak uvedeno v části II. tohoto nálezu, okresní soud ve svém 2. rozsudku k závěru, že jde o situaci slova proti slovu, přičemž objektivní důkazy nejsou způsobilé vyvrátit ani potvrdit kteroukoliv z nich a doplnění dokazování na věci ničeho nezměnilo. Odůvodnil, proč poškozenou nepovažoval za věrohodnou, a to nejen vzhledem ke znaleckému posudku, ale i k tomu, že měnila svou výpověď ohledně věcí, které jí měly být odcizeny či zničeny a ohledně okolností, kdy si údajně měla uvědomit, že jí chybí hotovost 4 000 Kč.

87. Krajský soud ve vztahu ke skutku 2 za situace, v níž se okresnímu soudu nepodařilo přes veškeré úsilí odstranit pochybnosti o tom, zda k němu vůbec došlo, jen stručně uložil opětovně okresnímu soudu, aby věnoval zvýšenou pozornost věrohodnosti jednotlivých verzí, aby odstranil pochybnosti o tom, zda a které věci měly být poničeny a které odcizeny, a také podotkl: „*Je pravdou, že ohledání místa činu proběhlo s větším časovým odstupem a žádné stopy po rozbitých či zničených věcech poškozené nebyly*

nalezeny, nicméně to samo o sobě ještě neznamená, že tvrzení poškozené o odvození a zničení věcí jsou nevěrohodná, neboť nečinnost policejního orgánu nelze v tomto směru klást k tíži poškozené.“ Tím velmi zřetelně nepřímou naznačil okresnímu soudu, jaké skutkové zjištění od něj očekává, a současně implikoval, že by snad nečinnost policejního orgánu měla být kladena k tíži stěžovatele, neboť stály-li proti sobě jen dvě vzájemně se vylučující verze, k tíži proponenta jedné z nich tato skutečnost nutně musela jít, *tertium non datur*.

88. Jelikož ani ve svém 3. rozsudku okresní soud nevzal za prokázané zničení či odcizení většiny věcí, které uváděla poškozená, neboť neměl ničím za prokázanou jejich existenci, krajský soud i ve svém 4. usnesení stěžovateli vytkl, že: *„Jakkoli je faktem, že žádné stopy po rozbitých či zničených věcech poškozené nebyly nalezeny, tak to ještě samo o sobě neznamená, že tvrzení poškozené o odcizení či zničení věcí jsou nevěrohodná, zejména pokud se od jejích tvrzení odvíjí jiná skutková zjištění nalézacího soudu.“* Z toho se podává, že krajský soud nutí okresní soud přijmout za jediný důkaz trestných činů proti majetku výpověď poškozené jenom proto, že již v jiných bodech obžaloby okresní soud proti svému vnitřnímu přesvědčení svá skutková zjištění změnil.

89. Kromě toho se krajský soud dopustil i dalšího přehodnocování skutkových závěrů soudu prvního stupně, nadto zjevně založených na apriorním přesvědčení o vině stěžovatele. Např. v rozporu se skutkovým zjištěním okresního soudu, že částka 4 000 Kč, kterou měl stěžovatel poškozené odcizit, pocházela z důchodu, který si cestou na chatu (podle jiné její výpovědi den předem) vyzvedla na poště, uvádí, že skutečnost, že si důchod ve skutečnosti vybrala již tři dny předem, neznamená, že si v rozhodný den nemohla vybrat na poště částku 4 000 Kč, ačkoliv okresní soud žádné skutkové zjištění o jiném výběru peněz neučinil a ani sama poškozená netvrdila nic jiného, než že částka pocházela z vyplaceného důchodu.

90. Okresní soud ve svém napadeném rozsudku i v tomto ohledu podlehl nepřijatelnému tlaku ze strany krajského soudu a převzal za svá jím prosazovaná skutková zjištění. Není tedy s podivem, že krajský soud ve svém rozsudku tyto závěry okresního soudu podpořil, ačkoliv byly opět bez změny v důkazní situaci zcela opačné oproti původním, a okresní soud se s touto dramatickou změnou svého názoru ani nijak argumentačně nevypořádal a své nové závěry odůvodnil jen velmi povšechným a nepřesvědčivým způsobem, např. bez jakéhokoliv bližšího vysvětlení, že datum na stvrzence se nemuselo shodovat s datem, kdy si skutečně poškozená důchod vybrala, či že kdyby chtěla poškozená stěžovatele poškodit, mohla by udat i věci vyšší hodnoty.

91. Ve vztahu ke skutku 3 krajský soud okresnímu soudu ve svém 2. usnesení vytýkal, že neuvěřil poškozené *„především“* kvůli znaleckému posudku na její osobu, následně uvedl, že jde sice o významný důkazní prostředek, avšak dle krajského soudu jeho závěry okresní soud přeceňuje, odborné vyjádření ke krevním stopám se pak dle krajského soudu nevyjadřuje k průběhu incidentu, a *„případnému“* krvácejícímu zranění poškozené, na jejíž hlavě byl *„objektivně zjištěn“* zaschlý strup, protože dle krajského soudu závěr, že krev nepocházela od poškozené, *„nevyznívá vskutku přesvědčivě“*. K výsledku zpracovatele odborného vyjádření přímo krajský soud uvedl, že: *„K charakteru kladených dotazů se tak ze strany zpracovatele odborného vyjádření jednalo skutečně pouze o teoretické závěry, které ne zcela odpovídají výstupům*

odborného vyjádření.“ V této části nemůže Ústavní soud než konstatovat, že tyto vývody krajského soudu již nejsou ničím jiným než přehodnocováním důkazů, které krajský soud neprovedl.

92. Je zcela v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, jestliže výslech zpracovatele odborného vyjádření ke krevním stopám vyhodnotil okresní soud vzhledem k informacím výslovně uvedeným tímto zpracovatelem jako neprokazující, že krev pocházela i od poškozené, tedy zvolil takový výsledek hodnocení tohoto důkazu, který z jeho obsahu plynul a nebyl s ním v rozporu, což je postup zcela v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Objektivní zranění u poškozené přitom dle okresního soudu neprokazovala fotografie hned z druhého dne, ale až prohlídka těla se značným odstupem, o které se znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství, vyjádřil tak, že u ní nelze prokázat, zda pochází z údajného incidentu mezi ní a stěžovatelem. Skutkové závěry okresního soudu jsou tak logicky a přesvědčivě odůvodněny a vycházejí z dokazování provedeného v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Krajský soud přitom přesto zjevně provedl dokazování vlastní a dospěl k vlastním závěrům, které se nepřipustně snažil vnuknout soudu okresnímu.

93. Krajský soud rovněž uložil okresnímu soudu znovu se zabývat výpověďmi svědka - kamaráda poškozené a svědkyně - dcery poškozené, kteří měli vypovědět, co o incidentu vypovídala jedna z nezletilých, která u něj měla být přítomna, ačkoliv o nichž již dříve okresní soud uzavřel, že mají informace toliko z doslechu, a svědka - kamaráda měl za nevěrohodného, neboť se vyhýbal své výpovědi a má k poškozené blízký vztah. To krajský soud odmítl s tím, že se jedná o nepodloženou spekulaci, čímž evidentně vyjádřil svůj názor na to, jak by okresní soud měl hodnotit věrohodnost tohoto svědka, neboť přinejmenším jeho blízký vztah k poškozené nikdo (ani on sám) nepopíral a bylo plně na okresním soudu, aby v souladu se zásadami přímosti a bezprostřednosti věrohodnost tohoto svědka posoudil. Stejný závěr lze učinit ohledně závěru krajského soudu, že okresní soud se oproti znaleckému posudku na osobu poškozené tak podrobně a kriticky nevěnuje znaleckému posudku na osobu stěžovatele, ačkoliv okresní soud logicky a srozumitelně vyložil, že tento znalecký posudek neprokazuje zvýšenou agresivitu stěžovatele, neboť nevzal za prokázané, že by stěžovatel byl pod vlivem alkoholu, který u něj spouští impulzivní projevy v rámci zkratkové reaktivity.

94. Uvěřil-li okresní soud znaleckému posudku na osobu poškozené a odůvodnil-li, proč závěry znaleckého posudku na osobu stěžovatele nepovažuje za prokazující jeho agresivní chování, byl takový postup zcela v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, do níž krajskému soudu nepřísluší zasahovat. I zde tak krajský soud vnucuje okresnímu soudu svou představu o věrohodnosti stěžovatele.

95. Ve 3. rozsudku okresní soud zjevně s výjimkou části skutku 2 převzal po nepřipustných pokynech krajského soudu jeho představu o skutkových zjištěních za svou a v podstatě se jí podrobil. O tom, že tak učinil v rozporu se svým vnitřním přesvědčením, svědčí to, že odůvodnění jeho nových skutkových závěrů je rozporuplné, nelogické, neúplné či v přímém rozporu s tím, jaké skutkové závěry dříve učinil z již původně provedených důkazů. Např. v 1. rozsudku okresní soud (na s. 7) uvedl, že svědek - kamarád poškozené neslyšel v telefonu, že by stěžovatel dětem vyhrožoval, resp. že již neví, jestli to slyšel, nebo mu to říkala poškozená. Ve svém 3. rozsudku (s. 17) pak náhle

otáčí a uvádí, že z obou výpovědí tohoto svědka v hlavním líčení je zřejmé, že přímo toto vyhrůžování slyšel. Na tento logický rozpor pak nereaguje dále v odůvodnění ani okresní soud a nijak si jej nevšímá ani krajský soud ve svém rozsudku. Stejně tak je tomu ohledně hodnocení důkazů k mechanismu zranění poškozené, kdy bez změny v důkazní situaci okresní soud ty stejné důkazy, z nichž dovedl, že neprokazují bez důvodné pochybnosti, že by stěžovatel udeřil poškozenou vázou, nově hodnotí tak, že právě tuto skutečnost prokazují; jakož i ohledně skutkového závěru o opilosti stěžovatele, který nově okresní soud bez jakékoliv změny v dokazování nyní vyvozuje.

96. O tom, že k žádné změně v dokazování nedošlo, svědčí skutečnost, že okresní soud po 2. usnesení krajského soudu neprovedl již žádný důkaz, toliko v hlavním líčení před vydáním svého 3. rozsudku a svého usnesení přečetl se souhlasem stran úřední záznam o podání vysvětlení matky jednoho z nezletilých, který měl být incidentu přítomen, jehož obsahem bylo jen to, že matka o incidentu mezi poškozenou a stěžovatelem nic neví a její syn je v pořádku a na nic si nepamatuje. Na tento úřední záznam přítom okresní soud v odůvodnění svého 3. rozsudku ani nijak neodkazuje. Napadený rozsudek okresní soud pak vydal po hlavním líčení, v němž nebyly provedeny vůbec žádné důkazy, toliko byl konstatován obsah 3. a 4. usnesení krajského soudu.

97. Krajský soud na tyto rozpory a nelogičnosti nijak ve svém rozsudku nereaguje, neboť odpovídají jeho představám o skutkovém stavu. Zcela bez povšimnutí nechává rovněž skutečnost, že se okresní soud při ustalování svých skutkových závěrů nově nijak blíže nevěnoval tomu, co měla svědkovi - kamarádu poškozené či svědkyni - dceři poškozené o údajném incidentu sdělit nezletilá, která mu měla být přítomna, ačkoliv tím nesplnil pokyn odvolacího soudu uložený již v jeho 1. usnesení (bod 10.) a dále znovu i ve 2. usnesení (bod 10.). I tuto skutečnost si nelze vyložit jinak, že poté, co okresní soud převzal za svá skutková zjištění preferovaná krajským soudem, již nebylo splnění tohoto pokynu, které původně krajský soud považoval za nezbytné pro objektivní objasnění věci, již třeba.

D) Shrnutí

98. Závěrem této části tak Ústavní soud shrnuje, že vzhledem ke všemu výše uvedenému krajský soud ukládal opakovaně okresnímu soudu protiústavní pokyny, což vyústilo ve vydání napadeného rozsudku okresního soudu, který krajský soud svým napadeným rozsudkem v relevantním rozsahu (s výjimkou výroku o náhradě škody) akceptoval. Tím se dopustil porušení stěžovatelova ústavně zaručeného základního práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i porušení principu presumpce neviny stěžovatele čl. 40 odst. 2 Listiny, neboť předmětné pokyny byly výsledkem úsudku krajského soudu o vině stěžovatele nezaloženém na jím provedeném dokazování.

99. Jelikož tedy okresní soud nakonec podlehl nepřipustnému tlaku odvolacího soudu a vyhověl jeho protiústavnímu pokynu, zatížil i on svůj napadený rozsudek vadou protiústavnosti, neboť jeho skutkové závěry nebyly výsledkem jeho vnitřního přesvědčení dosaženého na základě dokazování provedeného v souladu s ústavně chráněnými zásadami přímosti a bezprostřednosti, ústnosti a volného hodnocení důkazů, ale vůle krajského soudu, který žádné dokazování neprováděl. Tato vada se promítla nejen do napadeného rozsudku okresního soudu, ale stíhá napadený rozsudek krajského

soudu, který byl poslední možností, jak krajský soud mohl tuto vadu sám od sebe zhojit. Jelikož proti těmto vadám v napadených rozsudcích okresního i krajského soudu nezakročil ani Nejvyšší soud, je i jeho napadené usnesení ústavně deficitní. Ústavní soud proto zrušil všechna tři napadená rozhodnutí obecných soudů.

VII. Závěr

100. Nosné právní závěry tohoto nálezu, které jsou ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy závazné pro všechny, jsou vyjádřeny v bodech 66. až 75. a v bodech 98. až 99.

101. Úlohou okresního soudu bude nyní znovu zhodnotit důkazy v souladu se všemi relevantními zásadami dokazování v trestním řízení, zejména se zásadami volného hodnocení důkazů, materiální pravdy, bezprostřednosti a ústnosti a na základě toho dospět ke skutkovým závěrům, které budou odrážet jeho vnitřní přesvědčení. Předchozími pokyny krajského soudu, které v tomto nálezu Ústavní soud shledal protiústavními, se přitom nesmí cítit vázán. Ústavní soud podotýká, že není oprávněn předjímat výsledek předmětného trestního řízení, avšak dojde-li v jeho průběhu na opravná řízení, krajský soud je oprávněn ukládat okresnímu soudu pokyny v souladu s ústavně konformním výkladem ustanovení § 263 odst. 7 trestního řádu a § 264 odst. 1 trestního řádu tak, jak jej Ústavní soud provedl v tomto nálezu. Proti případným pochybením v tomto směru, pokud by hypoteticky nastala, což samozřejmě rovněž Ústavní soud nemůže předjímat, je případně oprávněn zakročit i Nejvyšší soud v souladu se svou povinností střežit základní práva a svobody obviněných [srov. např. stanovisko pléna sp. zn. Pl.ÚS-st. 38/14 ze dne 4. 3. 2014 (ST 38/72 SbNU 599; 40/2014 Sb.), bod 26.].

102. Vzhledem ke všemu shora uvedenému Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavně zaručené základní právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a presumpce neviny dle čl. 40 odst. 2 Listiny byly napadenými rozhodnutími obecných soudů porušeny. Jelikož Ústavní soud posoudil ústavní stížnost jako důvodnou, dle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyslovil, která ústavně zaručená základní práva stěžovatele byla napadenými rozhodnutími porušena a dle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadená rozhodnutí.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. února 2022

Jaromír Jirsa
předseda senátu

Právní věty:

I. Ustanovení § 263 odst. 7 trestního řádu je třeba ústavně konformně interpretovat tak, že odvolací soud skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně nemůže přehodnocovat jako celek z jiného hlediska, než zda tohoto skutkového stavu bylo dosaženo na základě dokazování provedeného řádně a v potřebném rozsahu a zda jej soud prvního stupně přesvědčivě, vnitřně nerozporně a vyčerpávajícím způsobem zdůvodnil. Jednotlivé důkazy provedené před soudem prvního stupně pak smí odvolací soud posuzovat toliko co do zákonnosti způsobu jejich provedení a co do logičnosti a úplnosti jejich hodnocení. Skutková zjištění z nich učiněná soudem prvního stupně však přezkoumávat nesmí, stejně jako závěr o důkazní spolehlivosti (zejména o věrohodnosti svědka) učiněný soudem prvního stupně.

II. Vlastní skutková zjištění může odvolací soud činit pouze tehdy, pokud sám dokazování doplní či znovu provede důkaz již provedený soudem prvního stupně. Pokud se rozhodne tak učinit, musí důkaz provést ve veřejném zasedání v souladu se zásadami přímosti, bezprostřednosti, volného hodnocení důkazů a umožnit obviněnému v zásadě stejný standard práva na obhajobu, jako kdyby byl důkaz proveden v hlavním líčení (tj. umožnit mu být přítomen, klást otázky, jde-li o výslech svědka, spoluobviněného či soudního znalce, vyjádřit se k obsahu i způsobu provedení důkazu, učinit v návaznosti na něj další důkazní návrhy atd.) v souladu se zásadami zajištění práva na obhajobu a kontradiktornosti.

III. Ústavně konformnímu výkladu § 264 odst. 1 trestního řádu odpovídá, že jako základní pravidlo musí soud prvního stupně respektovat pokyn odvolacího soudu a splnit jej. Odepřít jej může jen výjimečně, a to tehdy, je-li takový pokyn explicitně formulován jako protiústavní (např. by odvolací soud výslovně uložil soudu prvního stupně, že musí učinit určité skutkové zjištění), případně je-li jeho zastřena protiústavnost zcela zřejmá. Takový závěr může soud prvního stupně učinit v zásadě jen tehdy, jestliže jeho rozsudky ruší odvolací soud opakovaně a skutečnost, že tak činí proto, aby přiměl soud prvního stupně k převzetí svých skutkových závěrů či hodnocení důkazů, vyplývá z konkrétních skutečností a současně takový postup odvolacího soudu nemá žádné legitimní vysvětlení.